

сж направени отъ дебели джбови дъски. Въ малката еднокрилна порта има заковано желъзно чукче, съ което се хлопа, удрайки на закованъ голѣмъ желъзенъ пулъ.

Всичко изобщо въ арбанашката кжща има изгледъ на нѣщо солидно, здраво, сигурно и комфортно. Арбанасчанинѣтъ въ тази своя кжща-крепость се е считалъ истински господаръ.

Заселване на с. Арбанаси

Въ с. Арбанаси до освобождението се е говорило почти само на гръцки. Повдига се въпросъ, кога е станало заселването и кои сж били първитѣ заселници на това село.

Отъ строежа на арбанашката кжща нѣкои археолози и занимаващи се съ археология писатели се опитваха и опитватъ да опредѣлятъ потеклото на това село и произхода на неговитѣ заселници. Мненията тукъ се различаватъ доста.

Споредъ покойния П. Р. Славейковъ, с. Арбанаси трѣбва да е било заселено въ началото на XVI в. отъ гръци-албанци, тъй като арбанашката кжща била сходна съ оная въ гр. Мосхополъ, Албания, основанъ въ XVI вѣкъ.

Споредъ Каница, който за пръвъ пътъ посетилъ Арбанаси въ 1871 г., „арбанашкитѣ кжщи напоятъ кастелитѣ на горна Италия“.

Споредъ Баласчева, заселницитѣ на Арбанаси сж били „погърчени арнаути, преселили се тукъ навѣрно отъ Асѣнъ II (1230—1231 г.) чрезъ пленяването на Тодора и покоряването на страната имъ“.

Споредъ Андрея Протичъ, заселването на Арбанаси трѣбва да е станало по-късно, именно „веднага следъ като извоюваната отъ Георги Кастриоти (1430—1467 г.) свобода на Албания и Черна-Гора е била унищожена въ 1466 г., и албанцитѣ били заселени отъ турцитѣ изъ Балканския полуостровъ, особено въ България, кждето има доста арнаутски села“. Въ подкрепа на това си твърдение А. Протичъ излага следнитѣ доводи: „Колкото, казва той, малка политическа смисълъ има да засели Иванъ Асѣнъ II една значителна маса неприятели до самата си столица, толкова умна политика сж преследвали турцитѣ, като заселили въ единъ чисто български край, до самата неотдавнашна столица на българитѣ, погърчени албанци, чужди по езикъ и по обичаи на мѣстното население“. И намъ се вижда, че това предположение е най-приемливо. Подчертаваме думата предположение, защото никое отъ горнитѣ твърдения не се подкрепя съ безспорни исторически данни. И за това трѣбва да се задоволимъ съ най-приемливото.

Въ едно описание на с. Арбанаси, направено отъ свещеника на църквата св. Никола още преди ограбването и опустошаването му отъ кърджалиитѣ, станало въ 1798 г., се казва, че Арбанаси е селище на ромей, т. е. на гръци, тъй като терминътъ „ромей“ значи римляни или римски поданици, и често пжти думата ромей гръцитѣ сж я употребявали и употребяватъ, като синонимъ на гръкъ (*Γραικός* или *Έλλην*). Но въ сжщность това твърдение на свещеника нищо не обяснява относно произхода на заселницитѣ.

Че с. Арбанаси е било заселено много по-рано отъ XVI вѣкъ, това, както се излага и отъ Юрданъ попъ Георгиевъ, е видно отъ писмата на дубровнишкия търговецъ Павелъ Джорджовичъ, който въ 1596 г. пише на Трансилванския воевода Сигизмунда Батория, че с. Арбанаси може да извади срещу турцитѣ 1500 коня и че това село е заселено отъ албанци. Това е вече исторически документъ, и отъ него имаме